

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Uitvoeringsplan Natuur; Wet Natuurbescherming

Maaibestek 2020-2024

Auteur

M. Kleiman, S. Roodzand

Registratienummer

19.2195358

Datum

20 september 2019

Versie

1

Status

Definitief

Afdeling

Ingenieursbureau, Cluster Onderzoek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Uitvoeringsplan Natuur	4
1.2	Werkgebied onderhoudswerkzaamheden	5
1.3	Doorwerking naar uitvoering	5
2	Wet Natuurbescherming	6
3	Algemene werkwijze	7
3.1	Materieelkeuze en -gebruik	7
3.2	Vrijkomend materiaal (o.a. maaisel, schoonsel of bagger)	7
3.3	Werken onder de waterlijn	7
3.4	Logboek	8
4	Strategie	9
5	Soortgebonden werkwijze	10
5.1	Algemene soortgebonden werkwijzen	10
5.2	Soortgebonden voorschriften	11
5.2.1	Schonen	11
5.2.2	Maaien van bermen, dijken en gazon	13
5.2.3.	Maaien taluds inclusief onderhoudspaden	15
6	Procedure	22
6.1	Ecologisch dossier	22
6.2	Betrokken partijen	22
7	Incidenten	25
7.1	Handelen bij toezicht en handhaving door het bevoegd gezag	25
	Bijlage 1 Beschermde soorten	28
	Bijlage 2. Werkprotocollen	29
	Werkprotocol Schonen	29

Werkprotocol Maaien taluds (insteek tot waterlijn) incl. onderhoudspaden	31
Werkprotocol Maaien van bermen, dijken en gazons	33

1 Inleiding

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) heeft als primaire taak het reguleren van de waterhuishouding in haar beheersgebied. Ten behoeve van de waterhuishouding dienen werkzaamheden te worden uitgevoerd aan watergangen en infrastructurele werken. Tijdens de uitvoering van deze werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de bepalingen van de Wet natuurbescherming.

De gedragscode Wet natuurbescherming voor de Waterschappen, goedgekeurd door het ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie, staat toe dat voor werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud, en in enkele gevallen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, geen ontheffingen noodzakelijk zijn. Om aan de gedragscode te voldoen dient het uitvoerend personeel of aannemer te worden geïnstrueerd aan de hand van een Uitvoeringsplan Natuur.

In een Uitvoeringsplan Natuur wordt beschreven welke beschermde soorten in het werkgebied voorkomen en welke maatregelen getroffen dienen te worden om schade en verstoring te beperken.

Voor aanvang van de uitvoering van werkzaamheden moet in beeld zijn gebracht welke beschermde planten en diersoorten aanwezig zijn, welke werkzaamheden worden uitgevoerd, hoe deze werkzaamheden worden uitgevoerd en wat het verwachte effect van deze werkzaamheden op de aanwezige beschermde soorten is. De resultaten van deze analyse, inclusief (afspraken over) te treffen maatregelen om effecten te voorkomen of beperken zijn vastgelegd in dit Uitvoeringsplan Natuur.

1.1 Uitvoeringsplan Natuur

Het Uitvoeringsplan Natuur vormt de onderbouwing hoe werkzaamheden in lijn met de gedragscode worden uitgevoerd. Het uitvoeringsplan is vormvrij en kan bestaan uit een paragraaf in een beheerplan in combinatie met een verbeelding in bijvoorbeeld maaikaarten tot een nadere uitwerking van een werkprotocol. Laatstgenoemde is veelal noodzakelijk bij een projectmatige voorbereiding van beheer en onderhoud en maatwerk ecologische begeleiding. In een uitvoeringsplan als uitwerking van een werkprotocol komen ieder geval aan bod:

- beschrijving werkzaamheden, werklocatie(s) en uitvoeringsplanning;
- strategiekeuze (waar van toepassing);
- aanwezigheidsbeoordeling beschermde soorten;
- beoordeling maatregelen: algemene werkwijze, strategievoorwaarden en soortgebonden voorschriften en eventueel aanvullende voorschriften in het kader van andere natuurwet- en regelgeving, zoals gebiedsbescherming van het Natura 2000 of het Natuurnetwerk Nederland;
- overzicht verantwoordelijkheden;
- instructies voor monitoring (logboek) en melding van incidenten.

Onderliggend rapport vormt het Uitvoeringsplan Natuur voor Raamovereenkomst maaiwerkzaamheden 2020-2024. Naast deze rapportage maken ook de maaikaarten, waar strategieën op staan aangegeven, onderdeel uit van dit uitvoeringsplan natuur.

1.2 Werkgebied onderhoudswerkzaamheden

Één uitvoeringsplan voor het hele beheersgebied van HHNK en geldt voor het Raamovereenkomst maaiwerkzaamheden 2020-2024, dus zowel maaiwerkzaamheden in het watersysteem, de bermen, waterkeringen als de kustwerken.

1.3 Doorwerking naar uitvoering

Het waterschap bevordert het zorgvuldig handelen van onderhoudsplichtigen, pachters, vergunninghouders en van (mede)gebruikers van waterschapsterreinen en door waterschappen beheerde wegen, dijken, terreinen en wateren. Het waterschap zorgt bovendien voor het naleven van de gedragscode door partijen die in opdracht van het waterschap handelen (zoals loonwerkers, aannemers, onderzoekers).

Dit doet het waterschap bijvoorbeeld door middel van voorlichting en het beschikbaar stellen van informatie over het voorkomen van beschermde soorten. Derden zijn er zelf voor verantwoordelijk dat zij zich aan de wet houden. Dat wil zeggen dat zij dienen te handelen conform een goedgekeurde gedragscode, mits het handelen nodig is vanwege de in de wet genoemde belangen waar de (goedkeuring van de) gedragscode op is gebaseerd, of dat zij een ontheffing aanvragen bij de provincie wanneer beschermde soorten in het geding zijn.

Partijen die in opdracht van HHNK handelen

In tegenstelling tot pachters en onderhoudsplichtigen werken aannemers in opdracht van het waterschap (en daarmee onder verantwoordelijkheid van het betreffende waterschap). Derhalve bestaat tussen hen een civielrechtelijke relatie. Het waterschap zal zich er in de opdrachtverlening van moeten verzekeren dat aannemers hun werkzaamheden uitvoeren volgens zijn eisen, in dit geval volgens de gedragscode. Overigens zijn aannemers net als andere derden er ondanks het voorgaande zelf voor verantwoordelijk dat zij zich aan de wet houden.

2 Wet Natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet heeft als doel: de duurzame instandhouding van een nader aangeduide groep beschermde soorten (Soortenbescherming) en gebieden (Natura 2000). Hiermee is invulling gegeven aan nationale en internationale doelstellingen voor natuurbescherming.

De werkzaamheden worden uitgevoerd in lijn met de gedragscode Wet natuurbescherming voor de Waterschappen¹. Bij een zorgvuldige uitvoering geldt voor beheer en onderhoud, zoals maaien, een vrijstelling van ontheffingplicht. In de gedragscode is op hoofdlijnen een zorgvuldige uitvoering van werkzaamheden omschreven, zodat schade aan populaties van beschermde soorten voorkomen kan worden. De gedragscode is uitgewerkt in ecologisch werkprotocollen². Daarnaast geldt de zorgplicht te allen tijde voor alle planten en dieren (onnodige schade voorkomen). Voorliggend uitvoeringsplan geeft een nadere uitwerking van de zorgvuldige uitvoering, zodat ontheffingplicht wordt voorkomen.

Op basis van de planning, de gekozen strategie en aanwezige soorten worden de geldende voorschriften in dit uitvoeringsplan concreet opgenomen. De werking van de gedragscode en het werkprotocol volgt 3 stappen:

¹ Gedragscode Wet Natuurbescherming voor waterschappen; onderdeel soortbescherming. Bestendig beheer & onderhoud. Goedgekeurd door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 22 januari 2019

² Uitwerking gedragscode Wet Natuurbescherming voor Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Werkprotocollen; bestendig beheer en onderhoud. HHNK, 1 februari 2019.

3 Algemene werkwijze

In deze paragraaf worden algemene gedragsregels beschreven. Pas, waar nodig, onderstaande algemene werkwijze toe:

3.1 Materieelkeuze en -gebruik

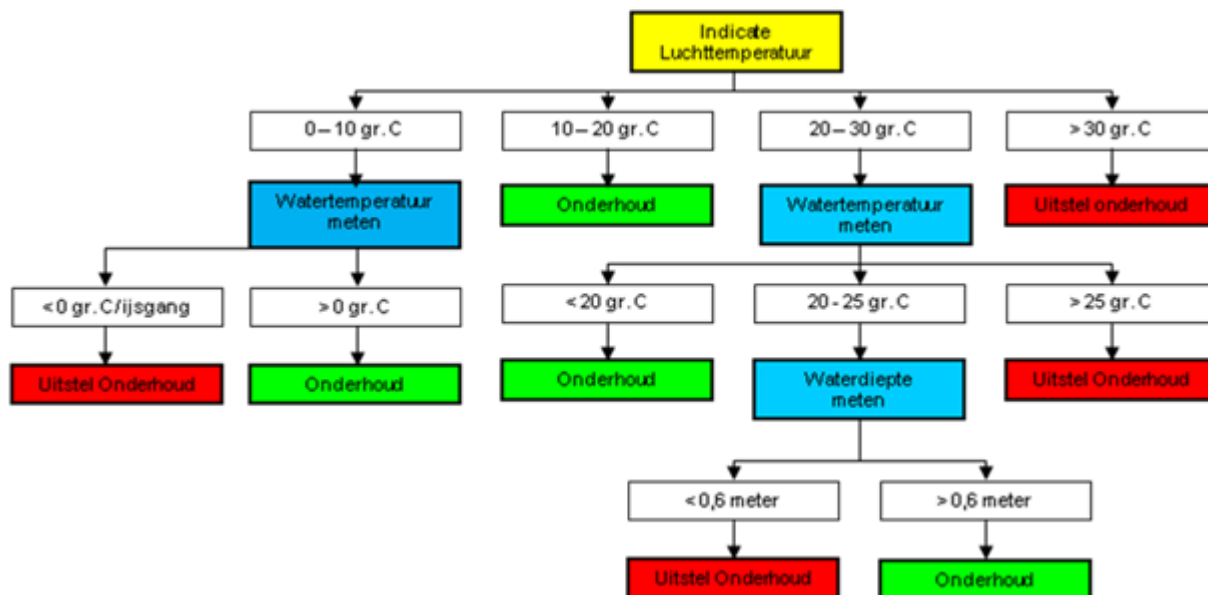
- Behoud te allen tijde een vluchtweg voor dieren, bijvoorbeeld door één kant op te werken richting een open einde.
- Zet natuurvriendelijk en/of -sparend materieel zoveel mogelijk in. Zie de werkprotocollen voor richtlijnen.
- Stel het materieel af opdat dieren zoveel mogelijk kunnen wegvluchten: werk richting open einde, pas de materieelhoogte aan en rijd bij voorkeur stapvoets.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van bestaande infrastructuur van wegen, paden en sporen.
- Voorkom schade aan bermen, slootkanten, houtsingels, bosjes en solitaire bomen door o.a. insparing en te korte afmaaien stel meshoogte (>15 cm) goed af.
- Houd bij activiteiten na zonsondergang en voor zonsopkomst rekening met de trek van onder andere padden, kikkers en vleermuizen.
- Werk bij daglicht of voorkom zoveel mogelijk uitstraling van nachtelijke verlichting naar de omgeving.

3.2 Vrijkomend materiaal (o.a. maaisel, schoonsel of bagger)

- Houd rekening met beschermde soorten bij het afzetten van vrijkomend materiaal. Dit laat ontvangstplicht door aangelanden onverlet.
- Laat vrijkomend materiaal bij voorkeur minimaal 48 uur liggen voordat het afgevoerd wordt, tenzij voor die locatie een botanische doelstelling geldt. Voer vrijkomend materiaal bij voorkeur binnen 2 weken af.

3.3 Werken onder de waterlijn

- Werk onder de waterlijn conform onderstaand temperatuurprotocol. Houd de watertemperatuur van ondiep water <0,6m gedurende de dag, bij een luchttemperatuur van >20 graden, in de gaten om vissterfte te voorkomen.
- Staak werkzaamheden onder de waterlijn bij ijsgang. Met ijsgang wordt bedoeld van kant tot kant ijs, dit laat onverlet dat er een (wind)wak aanwezig kan zijn. Bij twijfel worden werkzaamheden gestaakt.

3.4 Logboek

Tijdens de uitvoering van werkzaamheden wordt een logboek bijgehouden. Het logboek vormt de documentatie van de uitvoering van de voorschriften. Uit het logboek blijkt:

- Of, en zo ja, door wie en wanneer ecologische begeleiding is uitgevoerd, zoals:
 - Broedvogelcontroles;
 - Nestverplaatsingen Meerkoet;
 - Geplaatste markeringen;
 - Watertemperatuur metingen;
- Of en welke beschermde soorten zijn waargenomen, met speciale aandacht voor soorten die onverwachts worden aangetroffen en niet in het uitvoeringsplan zijn genoemd;
- Of en hoe afgeweken is van voorschriften uit het uitvoeringsplan en de ecologische onderbouwing van afwijkingen;
- Of incidenten hebben plaatsgevonden, zoals het per abuis:
 - verwonden of doden van dieren: dode muizen, konijnen, vogels etc.;
 - vernietigen van planten: verwijderde orchideeën etc.;
 - vernietigen van in gebruik zijnde vogelnesten: kapotte eieren etc.;
 - niet voldoen aan te behouden percentages of leefgebieden;

Tijdens de voorbereiding van toekomstige werkzaamheden in het betreffende gebied dient rekening te worden gehouden met de nieuw aangetroffen soorten.

Het logboek dient, net als het Uitvoeringsplan Natuur, op het werk aanwezig te zijn. De opdrachtnemer is zelf verantwoordelijk voor het consequent uitvoeren van de controles en het invullen van de formulieren/logboek. Het Uitvoeringsplan Natuur is onderdeel van het bestek. De opdrachtnemer die zich inschrijft op het bestek is op deze manier hiervan op de hoogte.

4 **Strategie**

Schade aan beschermde soorten wordt voorkomen door in eerste plaats buiten het broedseizoen te werken. Wanneer dit niet mogelijk is, kan bij maaien, schonen en baggeren worden gekozen voor fasering (habitatbenadering) of maatwerk met ecologische begeleiding.

Hierdoor kunnen de werkzaamheden jaarrond gepland worden. Op de maaikaarten zijn de strategiekeuze vastgelegd en in dit Uitvoeringsplan Natuur wordt beschreven hoe voldaan wordt aan de voorwaarden.

Op de maaikaarten is per traject aangegeven welke strategie wordt gevolgd. Strategie 1 is werken buiten het broedseizoen. Strategie 2 t/m 4 geldt voor fasering en/of maatwerk jaarrond met werkzaamheden onder bepaalde voorwaarden.

5 Soortgebonden werkwijze

De verspreiding van beschermde soorten in het beheergebied van HHNK wordt gebaseerd op actuele verspreidingsgegevens in met name de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en gebiedskennis van HHNK en ecologisch deskundigen. Waar nodig worden de gegevens verbeeld op kaartmateriaal. De beoordeling van de aanwezigheid van beschermde soorten wordt gedaan door het Natuurloket of een andere ecologisch deskundige (zie definities). Op basis van de verspreidingsgegevens beoordeelt een ecologisch deskundige of beschermde functies van een beschermde soorten aanwezig of te verwachten zijn of dat deze uitgesloten kunnen worden. Bij onvoldoende bruikbare gegevens wordt het voorzorgsprincipe toegepast. Nader onderzoek wordt uitgevoerd in lijn met hiervoor geldende richtlijnen, zoals opgenomen in de Kennisdocumenten. Op basis van de aanwezigheidsbeoordeling en werkzaamheden beoordeelt een ecologisch deskundige welke voorschriften van toepassing zijn om in lijn met de gedragscode te werken. De onderzoeksplicht is niet van toepassing op algemeen vrijgestelde soorten.

De voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd conform de werkprotocollen 1, 2 en 3 zoals deze in bijlage 1 zijn opgenomen.

5.1 Algemene soortgebonden werkwijzen

Naast de algemene maatregelen en de strategiekeuze blijven ook soort(groep) specifieke maatregelen van kracht. Deze soort specifieke maatregelen zijn van toepassing op de zwaardere beschermde soorten. De algemene soort(groep) gebonden werkwijze staan opgesomd in tabel 1.

Tabel 1: Algemene soort(groep) gebonden werkwijze

Soort(groep) ¹	Algemene werkwijze
Vogels	Werk bij voorkeur niet in de periode dat vogels broeden. De meeste vogels broeden in de periode 15 maart t/m 15 juli, maar bij een vroeg of laat voor- of najaar kan deze periode wijzigen op aangeven van een ecologisch deskundige.
	Let te allen tijde op broedende vogels en in gebruik zijnde nesten.
	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden en voorkom verstoring van broedgevallen. Nesten van Meerkooi mogen door een ecologisch deskundige verplaatst worden.
	Maai rietland breder dan 5 meter buiten de broedperiode
	Bij werken in broedseizoen. Voer broedvogelcontroles uit voor aanvang van werkzaamheden. Noteer waarnemingen van broedgevallen dusdanig op kaart of middels GPS dat de uitvoerende medewerker broedgevallen kan mijden.
Noordse woelmuis en Waterspitsmuis	Deponeer vrijkomend materiaal (o.a. maaisel, schoonsel of bagger) niet in leefgebied.
Rugstreeppad	Werk in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt bij voorkeur na half augustus.
Ringslang	Markeer broedhopen en spaar deze.
	Spaar in leefgebied wortelkluiten en bladhopen in het winterseizoen (oktober t/m maart)
	Verwijder water- en oevervegetatie in leefgebied in de maanden oktober en

Platte schijfhoren en libellen	november. Spaar in leefgebied minimaal 25% van de water- en oevervegetatie en waterbodem.
Planten	Werk in beginsel in de periode na zaadzetting (15 september) t/m februari. Vermijd beschadiging van groeiplaatsen

Ad. 1. Juridisch beschermde soorten binnen de reikwijdte van de gedragscode.

5.2 Soortgebonden voorschriften

in deze paragraaf is per ingreep soortspecifieke maatregelen voor zwaarder beschermde soorten uitgewerkt

5.2.1 Schonen

Naast de algemene maatregelen en de strategiekeuze blijven ook soortspecifieke maatregelen van kracht. Deze soortspecifieke maatregelen zijn van toepassing op de zwaarder beschermde soorten. De soortspecifieke maatregelen van werkzaamheden in en aan het water staan opgesomd in tabel 2.

Tabel 2: Soortspecifieke maatregelen voor Schonen

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast. Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten (o.a. heikikker) en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodem en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
Platte schijfhoren	Verwijder water- en oevervegetatie in leefgebied uitsluitend in de maanden oktober en november en spaar minimaal 25% van de vegetatie en waterbodem.
Krabbenscheer	Spaar minimaal 50% van krabbenscheervegetaties. Documenteer de situatie voorafgaand aan de werkzaamheden op plaatsen waar Krabbenscheer wordt verwijderd: maak foto's en noteer de locaties op kaartmateriaal.
Planten	Deponeer schoonsel niet op groeiplaatsen.

Rugstreeppad

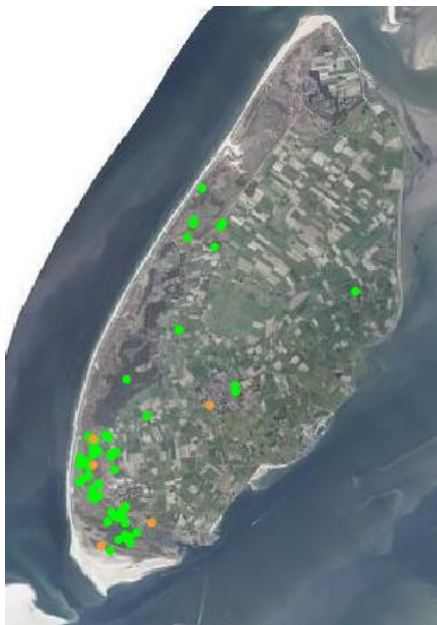
De rugstreeppad komt binnen het beheergebied van HHNK wijdverspreid voor met concentratie in het veenweidegebied en de binnenduintrand inclusief Texel. Binnen het watersysteem wordt altijd de habitatbenadering (strategie 2) toegepast dit betekent dat er altijd een fasering van maaierwerkzaamheden plaatsvindt. In de uitzonderlijke gevallen, waarbij van kant tot kant wordt gemaaid, dienen werkzaamheden te worden uitgesteld tot na 15 september of te worden begeleid door een ter zake kundige.

Heikikker

De heikikker komt binnen het beheergebied enkel op Texel voor. Binnen het watersysteem wordt altijd de habitatbenadering (strategie 2) toegepast dit betekent dat er altijd een fasering van maaierwerkzaamheden plaatsvindt. In de uitzonderlijke gevallen, waarbij van kant tot kant wordt gemaaid, dienen werkzaamheden te worden uitgesteld tot na 15 september (vanaf

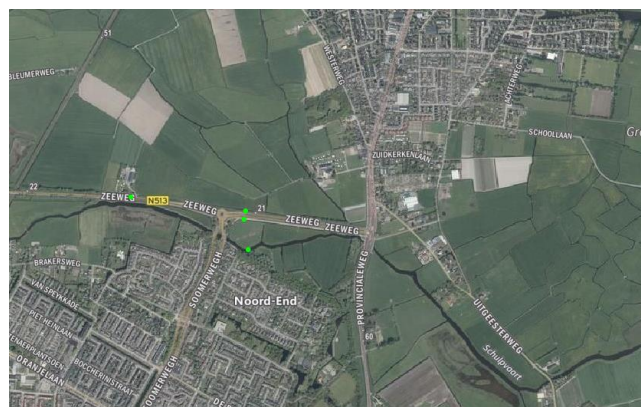
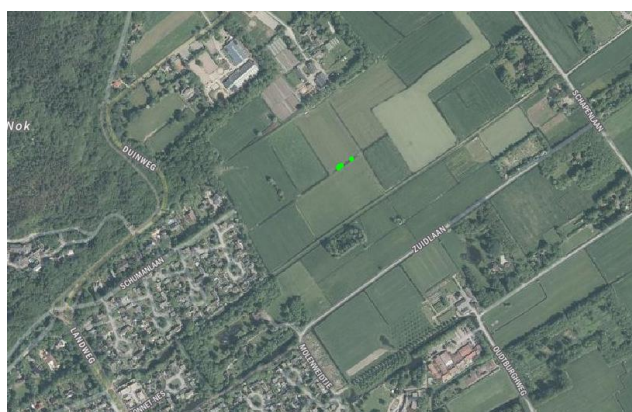
september/oktober) of te worden begeleid door een ter zake kundige. Er geldt een markeerplicht voor voortplantingsplaatsen van heikikker.

Figuur 1: Waarnemingslocaties van heikikker

Platte schijfhoren

Binnen het beheergebied van HHNK zijn twee waarnemingslocaties bekend van platte schijfhoren. Één locatie vindt zich in de natuurvriendelijke oever Project Pijlkruid in Bergen en de andere locatie bevindt zich in de Schulpvaart Castricum. De natuurvriendelijke oever in Bergen is in beheer van de naastgelegen zorgboerderij en valt daarom buiten dit maaibestek. Het schonen van de Schulpvaart dient uitsluitend in de maanden oktober en november plaats te vinden en spaar minimaal 25% van de vegetatie en waterbodemb.

Figuur 1: Waarnemingslocaties van platte schijfhoren.

Krabbenscheer

Krabbenscheer is zelf niet beschermd onder de Wet Natuurbescherming maar is wel van belang voor de beschermde zwarte stern en groene glazenmaker.

krabbenscheergemeenschappen wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Het gespaarde gedeelte wordt pas geschoond nadat het eerder geschoonde gedeelte voldoende hersteld is. Uit voorzorg wordt overal krabbenscheer gespaard (ongeacht voorkomen van groene glazenmaker en zwarte stern).

Ter illustratie is in figuur 3 een aantal foto's van krabbenscheer weergegeven en een kaartje met bestaande verspreiding binnen beheergebied van HHNK.

Figuur 2: Foto's Krabbenscheer.

5.2.2 Maaien van bermen, dijken en gazon

Naast de algemene maatregelen en de strategiekeuze blijven ook soortspecifieke maatregelen van kracht. Deze soortspecifieke maatregelen zijn van toepassing op de zwaarder beschermde soorten. De soortspecifieke maatregelen van maaierwerkzaamheden van bermen, dijken en gazon staan opgesomd in tabel 3.

Tabel 3: Soortspecifieke maatregelen voor maaien bermen, dijken en gazon

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
Noordse woelmuis en Waterspitsmuis	Spaar minimaal 50% van leefgebied, ook in najaar en winter en bij strategie 'fasering'.
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast.
	Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodem en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
	Laat een ecologisch deskundige de maaiperiode vaststellen in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt.
Planten	Deponeer schoonsel niet op groeiplaatsen.

Noordse woelmuis en waterspitsmuis

Beide muissoorten hebben hun biotoop in de natte/ vochtige oeverzone. Maaiwerkzaamheden van waterkeringen en bermen is niet van invloed op het leefgebied van noordse woelmuis en/of waterspitsmuis indien de natte/ vochtige oeverzone bij maaiwerkzaamheden wordt ontzien. Rietoevers worden in de winterperiode gefaseerd gemaaid, waarbij jaarlijks 1/3 wordt gemaaid en 2/3 wordt ontzien. Hiermee wordt voldoende leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis gespaard.

Rugstreeppad

De rugstreeppad komt binnen het beheergebied van HHNK wijdverspreid voor met concentratie in het veenweidegebied en de binnenduinrand inclusief Texel. Werk in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt bij voorkeur na half augustus en met een meshoogte van 15 cm. Bij voortplantingsplaatsen zoals poelen wordt met voorkeur in de periode 15 september t/m februari bij droog weer en in daglicht (in verband met padden trek) gemaaid. Bij maaiwerkzaamheden van bermen en waterkeringen wordt de habitatbenadering (strategie 2) of ecologische begeleiding (strategie 4) toegepast dit betekent dat er een fasering van maaiwerkzaamheden plaatsvindt of dat de ecologisch deskundige plaatselijk advies uitbrengt hoe om te gaan met de rugstreeppad.

Planten

De beschermde planten komen vooral in het duingebied voor, hier vinden geen maaiwerkzaamheden van HHNK plaats, en zijn geen specifieke voorwaarden van toepassing. Op de Wierdijk bij het gemaal op Wieringen bij de Lonjeweg komt de Tengere distel voor. Ook hier vinden geen maaiwerkzaamheden plaats, voor deze locatie geldt beweiden. Wel geldt voor de vaatplanten een zorgplicht waarbij zoveel als mogelijk rekening wordt gehouden met de bloei en zaadzetting van bloeiende planten. Dit geldt ook voor de orchideeën die inmiddels geen beschermde status meer hebben. Met voorkeur geldt tot ca. 15 juli een habitat benadering door gefaseerd te maaien waarbij gespaarde delen ongemoeid blijven en daarmee een voedselbron, schuil-, voortplantings- of overwinteringsplaats voor o.a. insecten beschikbaar blijft.

Figuur 4: Beschermde planten soorten NDFF 2009-2019

5.2.3. Maaien taluds inclusief onderhoudspaden

Naast de algemene maatregelen en de strategiekeuze blijven ook soort specifieke maatregelen van kracht. Deze soort specifieke maatregelen zijn van toepassing op de zwaarder beschermde soorten. De soort specifieke maatregelen van maaierwerkzaamheden van taluds en onderhoudspaden staan opgesomd in tabel 4.

Tabel 4: Soortspecifieke maatregelen voor maaien taluds inclusief onderhoudspaden

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
	Stel maaien in broedgebied van Kwartelkoning uit tot na 15 augustus.
Noordse woelmuis en Waterspitsmuis	Spaar minimaal 50% van leefgebied, ook in najaar en winter en bij strategie 'fasering' en voorkom beschadiging van de oever (als leefgebied).
	Algemene maatregel Deponeer vrijkomend materiaal (o.a. maaisel, schoonsel of bagger) niet in leefgebied.
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast.
	Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodembodem en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
	Laat een ecologisch deskundige de maaiperiode vaststellen in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt.

Reptielen	Maai in leefgebied uitsluitend met apparatuur met een minimale aanzuigende werking.
	Maai leefgebied van Ringslang na 15 september als fasering niet wordt toepast.
Vlinders en libellen	Maai voortplantingsplaatsen uitsluitend in de periode september t/m april.
	Spaar minimaal 25% van de vegetatie, bij voorkeur de waardplanten.
Planten	Markeer groeiplaatsen bij een uitvoering in de groeiperiode.
	Op groeiplaatsen van de tengere distel, wordt het beheer afgestemd op instandhouding en mogelijk uitbreiding van deze soort.

Kwartelkoning

Binnen het beheergebied van HHNK, met uitzondering van Texel, zijn 134 waarnemingen van de Kwartelkoning (NDFD 2009-2019). Meerdere waarnemingen van kwartelkoning zijn bekend aan Uitlandseweg Callantsoog, Westewindpad Zaandam, Kleimeer Geestmerambacht, Zuiderdijkweg Wieringerwerf (figuur). Maaierwerkzaamheden van taluds, oevers en onderhoudspaden dienen hier te worden uitgesteld tot na 15 augustus.

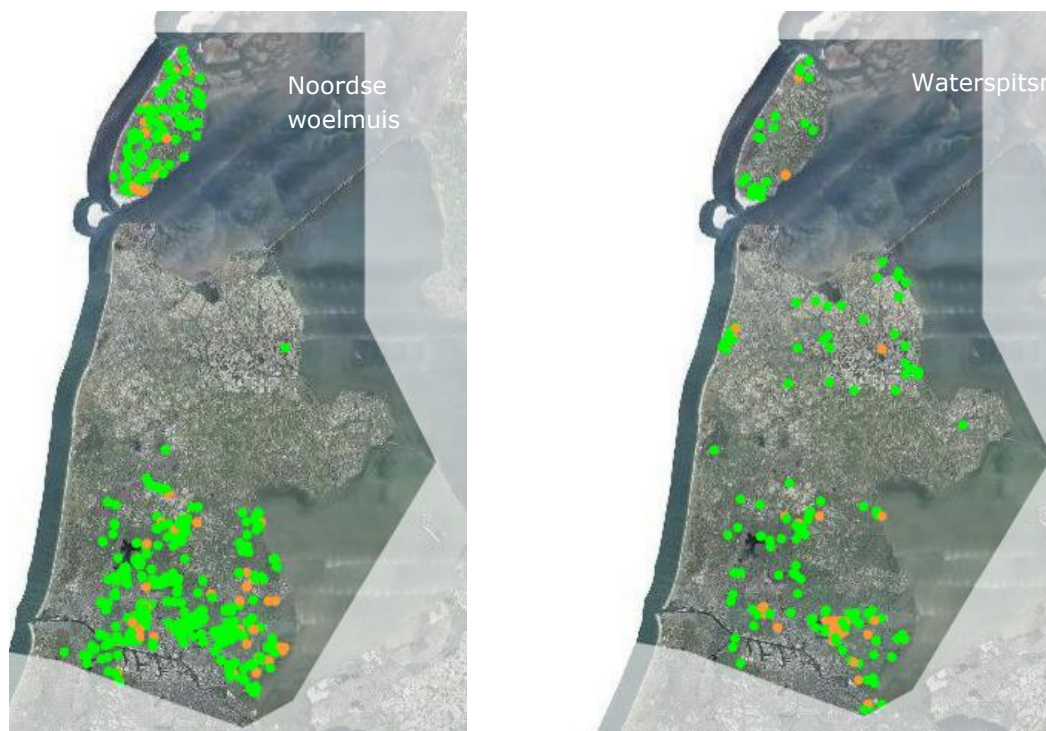
Figuur 5: 'Hotspots' van de kwartelkoning NDFF 2009-2019

Noordse woelmuis en waterspitsmuis

Beide muissoorten hebben hun biotoop in de natte/ vochtige oeverzone. Zie onderstaande verspreidingskaarten van noordse woelmuis en waterspitsmuis.

Rietoevers worden in de winterperiode gefaseerd gemaaid, waarbij jaarlijks 1/3 wordt gemaaid en 2/3 wordt ontzien. Hiermee wordt voldoende leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis gespaard.

Figuur 6: verspreiding Noordse woelmuis en Waterspitsmuis (rechts) NDFF 2009- 2019

Amfibieën

De rugstreeppad komt binnen het beheergebied van HHNK wijdverspreid voor met concentratie in het veenweidegebied en de binnenduinrand inclusief Texel.

Werk in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt bij voorkeur na half augustus en met een meshoogte van 15 cm. Bij voortplantingsplaatsen zoals poelen wordt met voorkeur in de periode 15 september t/m februari bij droog weer en in daglicht (in verband met padden trek) gemaaid. Bij maaiwerkzaamheden van talud/ oevers en onderhoudspaden vóór 15 augustus wordt bij voorkeur een de habitatbenadering (strategie 2) toegepast. Indien dit niet mogelijk is, dienen deze locaties ecologische te worden begeleid door een ter zake kundige (strategie 4).

De heikikker komt binnen het beheergebied enkel op Texel voor. Werk in leefgebied van heikikker in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast. Er geldt een markeerplicht voor voortplantingsplaatsen van heikikker en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodem en oever.

Reptielen

Op de locaties waar broeihopen zijn aangebracht wordt voortplanting van de ringslang vermoed. Deze broeihopen zijn op he traject Amsterdam- Monnickendam en op de dijk van Marken plaatselijk aangebracht. Bij het maaien worden deze broeihopen ontzien.

Figuur 8: Waarnemingen ringslang 2009- 2019

Vlinders en libellen

Binnen het beheergebied van HHNK zijn 5 zwaarder beschermde dagvlinders en één zwaarder beschermde libel die mogelijk buiten het duingebied voorkomen, zie onderstaande tabel

Tabel 1: Zwaarder beschermde vlinders&libellen binnen beheergebied HHNK

Soortgroep	Soorten	Voorkomen	waardplanten
Vlinders	Bruine eikenpage	Zeldzaam, nabij duinen aanwezig	Eik, vooral zomereik
	Duinparelmoervlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig	Viooltjes (duinviooltje en hondsviooltje)
	Grote parelmoervlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig	Viooltjes
	Grote vos	Zeldzaam verspreid aanwezig	Iep, zoete kers en wilgsoort
	Kommavlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig	Schapengras, zwenkgras, buntgras en struisgras
Libellen	Gevlekte witsnuitlibel	Zeer zeldzaam, nabij duinen aanwezig	nvt

Vlinders

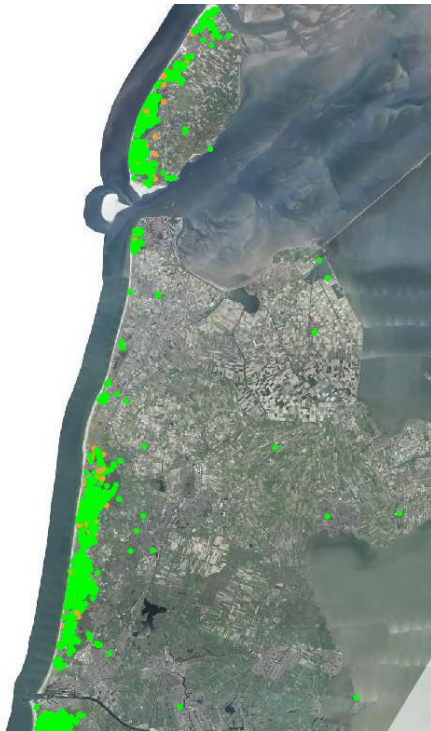
De concentratie van beschermde dagvlindersoorten binnen het beheergebied van HHNK bevindt zich voornamelijk in het duingebied en op Texel, zie onderstaande figuur 9.

Van 5 vlindersoorten kunnen de voortplantingsplaatsen ook buiten het duingebied liggen. Drie van deze soorten kunnen in aanraking met het maaibeheer. Het gaat om de Duinparelmoervlinder, Grote parelmoervlinder en Kommavlinder.

Op deze locaties mag de vegetatie uitsluitend in de periode september t/m april worden gemaaid. Hierbij wordt minimaal 25% van de vegetatie met waardplanten zoals duin-, hondsviooltjes en grassoorten zoals schapengras, zwenkgras, buntgras en struisgras gespaard. Genoemde

waardplanten zijn vooral kenmerkend voor schrale omstandigheden zoals in graslanden en bermen met een relatief droge zandige bodem.

Figuur 9 Dagvlinders NDFF 2009-2019

Komma vlinder

Duinparelmoervlinder

Grote
parelmoervlinder

Struisgras ([www.floravannederland](http://www.floravannederland.nl))

Buntgras
([www.floravannederland](http://www.floravannederland.nl))

Hondsviooltje

Gevlekte witsnuitlibel

De gevlekte witsnuitlibel is vooral in de duinstreek aangetroffen, hier vinden geen maaierwerkzaamheden plaats, in dit kader zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk. De larven leven tussen waterplanten in de verlandingszone in laagveenmoerassen, vegetatierijke vennen en in stilstaand water in de duinen zoals in duinplassen.

Figuur 10: Gevlekte witsnuitlibel NDF 2009-2019

6 Procedure

6.1 Ecologisch dossier

Tijdens de uitvoeringsperiode wordt door opdrachtgever van HHNK en door partijen die in opdracht van HHNK werkzaamheden uitvoeren een ecologisch dossier bijgehouden. Het dossier bestaat uit het:

1. Uitvoeringsplan Natuur;
2. ingevulde logboek met eventuele dagrapporten, werkformulieren etc.;
3. verslagen van afspraken op ecologische gebied;
4. eventueel: ingevulde meldingsformulieren.

Volledig ingevulde logboeken met dagrapporten, werkformulieren e.d. worden periodiek aangeleverd aan de opdrachtgever van HHNK. Als hier geen specifieke afspraken over zijn gemaakt geldt dat deze formulieren minimaal maandelijks worden aangeleverd.

Maximaal 2 weken na afronding van de laatste werkzaamheden (van het seizoen) wordt het ecologisch dossier door de opdrachtnemer aangeleverd aan de opdrachtgever.

6.2 Betrokken partijen

Opdrachtgever van HHNK

Opdrachtgever tijdens de uitvoeringsfase namens HHNK is:

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

[Ingenieursbureau cluster Dijken, Water en Wegen]

[Thomas Groot, projectleider]

Bevelandseweg 1

Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard

072-5828282

[t.groot@hhnk.nl]

Opdrachtgever is voor de in dit Uitvoeringsplan Natuur beschreven werkzaamheden binnen HHNK het eerste aanspreekpunt voor interne medewerkers en opdrachtnemer(s).

Ecologisch medewerker HHNK

Ecologisch medewerker tijdens de uitvoeringsfase namens HHNK is:

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

[Ingenieursbureau cluster Onderzoek]

[Adviseur ecologie van Natuurloket]

Stationsplein 136

Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard

072-5828282

[natuurloket@hhnk.nl]

De ecologisch medewerker is ter zake deskundig. Hij of zij adviseert de opdrachtgever van HHNK op het gebied van ecologie. In onderstaand kader is de definitie van een ter zake kundige gedefinieerd (RVO³).

Ter zake kundige	Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden, die aantoonbaar zowel een opleiding als kennis en ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Een deskundige: • heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of • heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren; Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, doordat hij/zij: • werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of • zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam is of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoog-diervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of • zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming. Medewerkers van het Natuurloket voldoen aan de definitie 'ecologisch deskundig'.
------------------	--

Opdrachtnemer (partij die in opdracht van HHNK werkzaamheden uitvoert)

Opdrachtnemer tijdens de uitvoeringsfase namens de partij die in opdracht van HHNK werkzaamheden uit zal voeren is:

{NAAM} {FUNCTIE}
{ADRES}
{POSTCODE – WOONPLAATS}
{TELEFOON}
{FAX}

De hierboven genoemde medewerker is namens opdrachtnemer eindverantwoordelijk voor het gedragscodeproof uitvoeren van werkzaamheden. Hij/zij is het eerste aanspreekpunt voor de projectleider van HHNK, verzorgt de instructie van uitvoerend personeel, draagt zorg voor het tijdig en volledig invullen van logboek en verzorgt de tijdige verzending van deze rapportages naar HHNK.

Ecologisch medewerker van opdrachtnemer

³ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/ontheffing-vrijstelling/ecologisch-deskundige>

Voor de ecologische coördinatie tijdens de uitvoeringsfase is **door de opdrachtnemer** aangesteld:

{NAAM} {FUNCTIE}
{ADRES}
{POSTCODE – WOONPLAATS}
{TELEFOON}
{FAX}

De coördinatietaken en -verantwoordelijkheden omvatten de totale uitvoeringsduur en alle activiteiten samenhangend met het werk.

Deze persoon draagt zorg voor de wekelijkse invulling van het logboek en levert deze bij de opdrachtgever HHNK in (eventueel kan dit een bindende factor zijn in de opdrachtgunning waarop verrekening plaatsvindt), controleert dagelijks het werk op het voorkomen van beschermde soorten.

7 Incidenten

Ondanks een zorgvuldige voorbereiding en werkwijze kan het voorkomen dat bij uitvoering van werkzaamheden beschermde planten of dieren worden verstoord. Deze incidenten worden door het uitvoerend personeel direct gemeld (eventueel via toezichthouder) aan de projectleider. De projectleider beslist hoe er verder gehandeld moet worden. In overleg met het Natuurloket wordt besloten of en welke herstel- of noodmaatregelen kunnen worden uitgevoerd. Incidenten worden schriftelijk gedocumenteerd, waarbij in ieder geval de volgende punten aan bod komen:

- beschrijving incident;
- betrokken soort;
- eventuele oplossing van het probleem;
- naleving gedragscode Wet Natuurbescherming.

Bij ieder incident, hoe onbeduidend het ook lijkt, wordt de melding in het logboek door de toezichthouder geparafeerd. Hierna ondertekent de projectleider het formulier en zorgt voor de archivering in het projectarchief. Tijdens werkzaamheden kan een omwonende melding doen van aanwezigheid van een beschermde soort. Alle verstorende werkzaamheden worden dan onmiddellijk gestaakt om incidenten te voorkomen. De opdrachtnemer neemt in dit geval contact op met de toezichthouder.

7.1 Handelen bij toezicht en handhaving door het bevoegd gezag

Wanneer er door het bevoegd gezag overtredingen van de Wet natuurbescherming worden geconstateerd of wanneer hiervan een vermoeden is, kunnen de medewerkers van het hoogheemraadschap worden aangesproken door een toezichthouder (bestuursrechtelijk) of door een (buitengewoon) opsporingsambtenaar ("BOA")/politiefunctionaris (strafrechtelijk). De medewerker dient daarom eerst te vragen om legitimatie van degene die de medewerker aanspreekt.

Toezichthouder

Een toezichthouder heeft ten doel om naleving van de gestelde regels te bevorderen en om overtredingen ongedaan te maken. Wanneer een medewerker wordt aangesproken door een toezichthouder moet de medewerker alle vragen van de toezichthouder zo goed mogelijk beantwoorden en gevraagde informatie moet worden overgelegd. Wees "open, eerlijk en transparant".

Wanneer er een overtreding wordt geconstateerd, zal de toezichthouder een bezoekverslag of handhavingsformulier overhandigen aan de medewerker. Dit formulier wordt door de medewerker doorgestuurd aan het afdelingshoofd. Het afdelingshoofd zal de medewerker op de hoogte houden van de ondernomen en de nog te ondernemen stappen.

BOA/politiefunctionaris

De BOA en politiefunctionaris hebben ten doel om overtredingen te bestraffen. Wanneer een medewerker wordt aangesproken door een BOA of politiefunctionaris moet de medewerker geen verklaring afleggen, maar direct doorverwijzen naar de secretaris-directeur of naar het afdelingshoofd, zodat verschillende medewerkers geen tegenstrijdige verklaringen kunnen afleggen.

of uitspraken kunnen doen die in een strafzaak in het nadeel van het hoogheemraadschap kunnen werken.

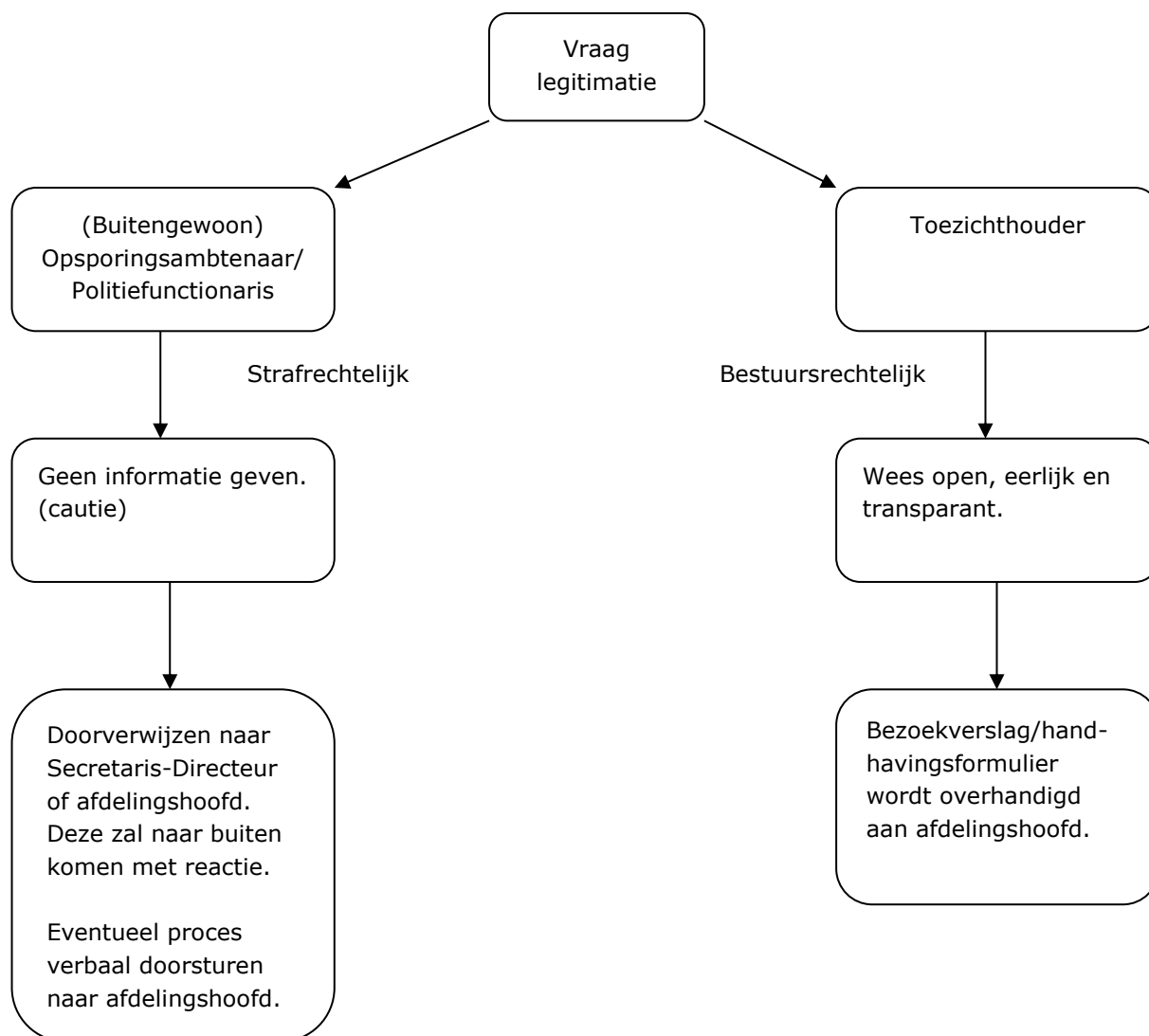
Als er door de BOA/politiefunctionaris een proces verbaal wordt opgemaakt, dan overhandigt de medewerker deze aan zijn afdelingshoofd. Het afdelingshoofd zal de medewerker op de hoogte houden van de ondernomen en de nog te ondernemen stappen.

Een nadere toelichting is opgenomen in het juridisch protocol Wet natuurbescherming (Bremer, 2019⁴).

⁴ Bremer C., 2019. Protocol constatering overtreding soortenbescherming Wet natuurbescherming. HHNK. 29 januari 2019.

Hieronder is e.e.a. schematisch weergegeven:

Bijlage 1 Beschermde soorten

Deel A: Soorten als uitgangspunt voor de uitwerking van de werkprotocollen:

Soortgroep	Soorten	Opmerking ^{1,2}
Vogels	Alle soorten	
Grondgebonden zoogdieren	Boommarter	Verspreid aanwezig
	Eekhoorn	Nabij duinen aanwezig
	Steenmarter	Recent gevestigd
	Waterspitsmuis	Verspreid aanwezig
	Noordse woelmuis	Verspreid aanwezig
Vleermuizen	Alle soorten	
Amfibieën en Reptielen	Ringslang	Plaatselijk algemeen: o.a. Markermeerdijken en Wormer
	Heikikker	Uitsluitend Texel
	Kamsalamander	Zeldzaam, verspreid aanwezig
	Poelkikker	Uitsluitend Texel (verder buiten beheergebied: duinen)
	Rugstreeppad	Verspreid algemeen aanwezig
Planten	Zandhagedis	Algemeen in duinen, Zeldzaam in beheergebied
	Akkerboterbloem	Zeer zeldzaam (Texel)
	Blauw guichelheil	Zeer zeldzaam
	Dennenorchis	Plaatselijk algemeen regio Bergen
	Groot spiegelklokje	Zeer zeldzaam
	Grote leeuwenklauw	Zeldzaam nabij duinen aanwezig
	Karthusieranjer	Zeldzaam verspreid aanwezig
	Muurbloem	Zeer zeldzaam
	Rozenkransje	Zeer zeldzaam
	Ruw parelzaad	Zeer zeldzaam
	Scherpkruid	Zeer zeldzaam
	Smalle raai	Zeer zeldzaam
	Stofzaad	Zeldzaam, nabij duinen aanwezig
	Tengere distel	Zeer zeldzaam, uitsluitend op de Wierdijk Wieringen
	Wilde averuit	Zeer zeldzaam
	Wilde ridderspoor	Zeldzaam, nabij duinen aanwezig
	Glad biggenkruid	Zeldzaam, nabij duinen aanwezig
Vlinders	Bruine eikenpage	Zeldzaam, nabij duinen aanwezig
	Duinparelmoervlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig
	Grote parelmoervlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig
	Grote vos	Zeldzaam verspreid aanwezig
	Kommavlinder	Zeldzaam, op Texel en nabij duinen aanwezig
Overige ongewervelden	Gevlekte witsnuitlibel	Zeer zeldzaam, nabij duinen aanwezig
	Platte schijfhoren	Zeer zeldzaam, nabij duinen aanwezig

Ad. 1. Op basis van de NDFF, raadpleging afgelopen 10 jaar op 20 november 2018.

Ad. 2. Zeer zeldzaam = minder dan 5 vindplaatsen, Zeldzaam = 5 tot 10 vindplaatsen.

Buiten beschouwing gehouden soorten bij deze uitwerking van de gedragscode:

- Algemeen voorkomende soorten (zie gedragscode paragraaf 4.3).
- Beschermde soorten die niet van nature voorkomen in het beheer- en werkgebied, zoals alle vissoorten, Bever, Otter, Muurhagedis, Groenknolorchis, Groene glazenmaker, etc.

Bij vaststelling van buiten beschouwing gebleven soorten kunnen aanvullende voorschriften gelden.

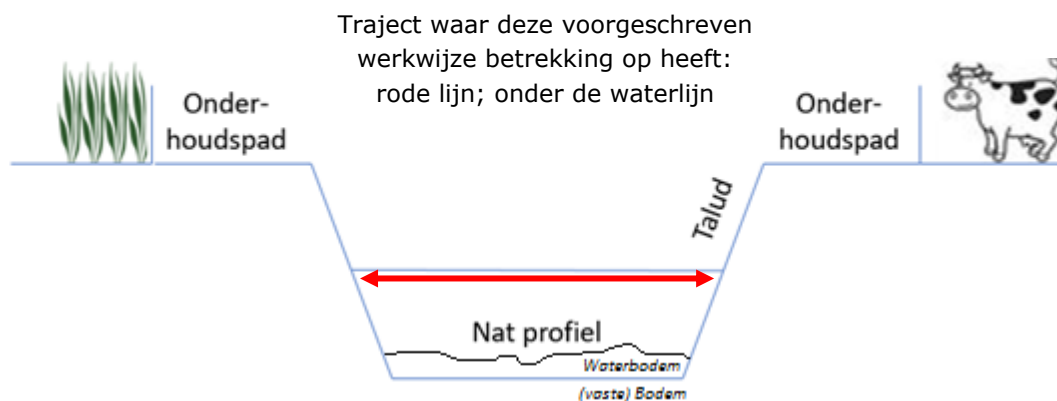
Bijlage 2. Werkprotocollen

Werkprotocol Schonen

Toepassingsgebied

Dit werkprotocol is van toepassing op de werkzaamheden die betrekking hebben op het verwijderen van ondergedoken vegetatie. Schonen onderscheidt zich van baggeren, doordat het uitsluitend als doel heeft om de vegetatie te verwijderen. Om redenen van duidelijkheid spreken we in deze voorgeschreven werkwijze uitsluitend over 'schonen' als daarmee het verwijderen van de vegetatie onder de waterlijn wordt bedoeld. Handelingen die onder dit werkprotocol vallen:

- Schonen van wateren;
- Schonen van water met behulp van een maaiboot.

Implementatie

Het werkprotocol schonen zal worden verwerkt in een onderhoudsplan en worden verbeeld op maaikaarten.

Materiaalkeuze en -gebruik

Zet materieel in dat de minst mogelijke schade veroorzaakt en pas het gebruik aan op de ecologische potentie van te maaien gronden. Stel de meshoogte niet te krap af en bij voorkeur minimaal 15 centimeter boven maaiveld. Rijd op faunarijke gronden bij voorkeur op loopsnelheid. Voor maaierwerkzaamheden van het droge en/of natte profiel is materieel met de minst mogelijke schade dat de maaikorf, trekker met maaibalk of maaiboot met front T-mes. Een klepelmaaier met of zonder transportband of opzuigstelsel wordt zo min mogelijk ingezet en alleen op die plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn of waar zeer weinig ecologisch potentieel aanwezig is. Een maaiboot kan worden ingezet bij een waterdiepte vanaf 60 centimeter.

Strategie

Bij het voorkomen van broedende vogels en/of beschermde soorten wordt per maaironde of -beurt één van onderstaande strategieën gekozen:

Strategieën	
1) Bij voorkeur worden werkzaamheden uitgevoerd buiten het broedseizoen. Als broedseizoen geldt globaal de periode van 15 maart tot 15 juli, maar in een vroeg of laat voor- of najaar kunnen deze grenzen in overleg met een ecologisch deskundige worden aangepast.	
2) Indien noodzakelijk mag er jaarrond worden gewerkt onder de volgende voorwaarden:	
a) Verwijder tijdens het groeiseizoen ten hoogste 75% (van de te maaien oppervlakte) aan vegetatie in het natte profiel. Hierbij wordt bij voorkeur het middenprofiel gemaaid.	
b) Laat de waterbodem zoveel mogelijk ongemoeid.	
c) Bij een volgende schoning kunnen andere delen worden gespaard, zodat de watergang aan de noodzakelijke maatvoering blijft voldoen en beschermde soorten kunnen vluchten en de geschoonde delen opnieuw bevolken ('habitatbenadering').	
d) Spaar de vegetatie in het talud boven de waterlijn door de korf niet over de vegetatie te laten schrapen (zowel bij de inzet als bij het ophalen).	
3) Het tweede alternatief, waarbij eveneens jaarrond werken mogelijk is, is dat in overleg met een ecologisch deskundige zodanige andere maatregelen worden getroffen dat het schonen van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van te beschermen soorten. De maatregelen kunnen bijvoorbeeld inhouden dat het schoonsel direct na het schonen te worden geïnspecteerd op juridisch beschermde soorten en dat deze terstond worden teruggezet in de watergang (het zogenoemde 'nalopen'). Voorwaarde voor deze maatregel is dat deze wordt uitgevoerd met voldoende mankracht, wat betekent dat <u>minimaal één extra persoon</u> meeloopt om organismen zo snel mogelijk terug te kunnen plaatsen. Overigens heeft het ook in dit geval nut sparende technieken toe te passen als het aanpassen van de snelheid zodat minder dieren op de kant komen.	

Pas, waar nodig, onderstaande soortgebonden voorschriften toe.

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast. Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodem en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
Platte schijfhoren	Verwijder water- en oevervegetatie in leefgebied uitsluitend in de maanden oktober en november en spaar minimaal 25% van de vegetatie en waterbodem.
Krabbenscheer	Spaar minimaal 50% van krabbenscheervegetaties. Documenteer de situatie voorafgaand aan de werkzaamheden op plaatsen waar Krabbenscheer wordt verwijderd: maak foto's en noteer de locaties op kaartmateriaal.
Planten	Deponeer schoonsel niet op groeiplaatsen.

Ad. 1. Juridisch beschermde soorten binnen de reikwijdte van de gedragscode.

Werkprotocol Maaien taluds (insteek tot waterlijn) incl. onderhoudspaden

Toepassingsgebied

Dit werkprotocol is van toepassing op het verwijderen van vegetatie tussen de insteek en waterlijn, inclusief de onderhoudspaden. Handelingen die onder dit werkprotocol vallen:

- Maaien van oevers en taluds;
- Maaien van onderhoudspaden;
- Maaien van rietland;
- Maaien van ruigtes;
- Beheer en onderhoud aan natuurvriendelijke oevers;
- Op de kant brengen van oeverbegroeiing.

Implementatie

Het werkprotocol maaien taluds (vanaf waterlijn) inclusief onderhoudspaden zal worden verwerkt in een onderhoudsplan en zal worden verbeeld op maaikaarten. Aangezien dit werkprotocol betrekking heeft op verschillende onderdelen in het watersysteem (rietland, onderhoudspaden nvo's e.d.) zal dit in verschillende (onderhouds)plannen worden geïmplementeerd.

Materiaalkeuze en -gebruik

Zet materieel in dat de minst mogelijke schade veroorzaakt en pas het gebruik aan op de ecologische potentie van te maaien gronden. Stel de meshoogte niet te krap af en bij voorkeur minimaal 15 centimeter boven maaiveld. Rijd op faunarijke gronden bij voorkeur op loopsnelheid. Voor maaierwerkzaamheden van het droge en/of natte profiel is materieel met de minst mogelijke schade dat de maaikorf, trekker met cyclomaaier/maabalk of maaiboot met front T-mes. Een klepelmaaier met of zonder transportband of opzuigsysteem wordt zo min mogelijk ingezet en alleen op die plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn of waar zeer weinig ecologisch potentieel aanwezig is. Een maaiboot kan worden ingezet bij een waterdiepte vanaf 60 centimeter.

Strategie

Bij overige werkzaamheden en het voorkomen van beschermde soorten wordt per maaironde of – beurt één van onderstaande strategieën gekozen:

Strategieën	
1)	Bij voorkeur worden werkzaamheden uitgevoerd buiten het broedseizoen. Als broedseizoen geldt globaal de periode van 15 maart tot 15 juli, maar in een vroeg of laat voor- of najaar kunnen deze grenzen in overleg met een ecologisch deskundige worden aangepast.
2)	Indien noodzakelijk mag er jaarrond worden gewerkt onder de volgende voorwaarden: a) Spaar tijdens het broedseizoen ten minste de helft van de vegetatie (oppervlakte) op de oevers en taluds; fasering kan in stroken of in blokken plaatsvinden. b) Gespaarde delen blijven ongemoeid gedurende het broedseizoen. Hierdoor zullen vogels, amfibieën, reptielen, vlinders en dergelijke en andere diersoorten zich vooral in het gespaarde deel vestigen in plaats van in de gemaaide vegetatie (de zogenaamde 'habitatbenadering'). c) Voer maaisel uit oevers af.
3)	Als tweede alternatief geldt dat jaarrond maaien eveneens is toegestaan als de taluds gedurende het broedseizoen in hun geheel permanent ongeschikt zijn of worden gehouden voor broedende vogels, bijvoorbeeld onderhoudspaden door de vegetatie hier kort te houden. Voorwaarde is dat de vegetatie al aan het begin van het broedseizoen ongeschikt is (gemaakt).
4)	Als derde alternatief geldt dat jaarrond maaien is toegestaan als in het broedseizoen door middel van een inspectie voorafgaand aan het maaien is vastgesteld dat de genoemde objecten vrij zijn van broedende vogels en hun nesten. De nesten worden kort voor het maaien gemarkeerd en ontzien bij het maaien (indicatie: 5 meter rond het nest niet maaien). De markering wordt direct na de werkzaamheden verwijderd om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen. De (voorzorgs-)maatregelen worden gedocumenteerd in het logboek.

Pas, waar nodig, onderstaande soortgebonden voorschriften toe.

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
Noordse woelmuis en Waterspitsmuis	Spaar minimaal 50% van leefgebied, ook in najaar en winter en bij strategie 'fasering'.
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast.
	Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodem en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
	Laat een ecologisch deskundige de maaiperiode vaststellen in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt.
Planten	Deponeer schoonsel niet op groeiplaatsen.

Ad. 1. Juridisch beschermde soorten binnen de reikwijdte van de gedragscode.

Werkprotocol Maaien van bermen, dijken en gazons

Toepassingsgebied

Handelingen die onder dit werkprotocol vallen:

- Maaien van bermen;
- Maaien van dijken en kaden;
- Maaien van gazons;
- Maaien van overige waterschapsterreinen;
- Onkruidbestrijding.

Implementatie

Het werkprotocol maaien taluds (vanaf waterlijn) inclusief onderhoudspaden zal worden verwerkt in een onderhoudsplan en zal worden verbeeld op maaikaarten.

Materiaalkeuze en -gebruik

Zet materieel in dat de minst mogelijke schade veroorzaakt en pas het gebruik aan op de ecologische potentie van te maaien gronden. Stel de meshoogte niet te krap af en bij voorkeur minimaal 15 centimeter boven maaiveld. Rijd op faunarijke gronden bij voorkeur op loopsnelheid. Voor maaierwerkzaamheden van het droge en/of natte profiel verdienen de maaikorf, trekker met cyclomaaier/maaibalk of maaiboot met front T-mes de voorkeur. Een klepelmaaier met of zonder transportband of opzuigsysteem wordt zo min mogelijk ingezet en alleen op die plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn of waar zeer weinig ecologisch potentieel aanwezig is.

Maaien en afvoeren vindt bij voorkeur plaats met een maaibalk. Afzuigen is ook een vorm van afvoeren. Bij het afzuigen worden echter ook zaden en insecten afgevoerd. Dit is minder wenselijk. Door het maaisel richting de kruin te harken en vervolgens daar op te zuigen wordt bodem- en ecologische schade beperkt.

Strategie

In gazons, smalle bermen en andere intensief gebruikte en beheerde plaatsen kunnen maaierwerkzaamheden gedurende het gehele jaar gepland worden, mits tijdens de werkgang goed wordt gelet op broedende vogels en andere juridisch beschermde soorten. Dit geldt ook voor de veiligheidsronde van wegbermen waarbij de eerste 1,5 m vanaf de weg wordt gemaaid. Op overige plaatsen en bij het voorkomen van broedende vogels en/of beschermde soorten wordt per maaironde of -beurt één van onderstaande strategieën gekozen:

Strategieën
1. Bij voorkeur worden werkzaamheden uitgevoerd buiten het broedseizoen. Als broedseizoen geldt globaal de periode van 15 maart tot 15 juli, maar in een vroeg of laat voor- of najaar kunnen deze grenzen in overleg met een ecologisch deskundige worden aangepast
2) Indien noodzakelijk mag er jaarrond worden gewerkt onder de volgende voorwaarden: a) Spaar tijdens het broedseizoen van de vogels (15 maart tot 15 juli) ten minste de helft (oppervlakte) van de vegetatie. b) Gespaarde delen blijven ongemoeid gedurende het broedseizoen. Hierdoor zullen vogels, amfibieën, reptielen, vlinders en dergelijke en andere diersoorten zich vooral in het gespaarde deel vestigen in plaats van in de gemaaide vegetatie (de zogenaamde 'habitatbenadering'). c) Voer maaisel af.

3) Als tweede alternatief is jaarrond maaien toegestaan als bermen en dijken gedurende het broedseizoen in hun geheel permanent ongeschikt zijn of worden gehouden voor broedende vogels, bijvoorbeeld door de vegetatie kort te houden. Voorwaarde is dat de vegetatie al aan het begin van het broedseizoen ongeschikt is (gemaakt). Wegbermen minder dan 2 meter breed worden ook gezien als 'ongeschikt voor broedende vogels'. Onkruidhaarden worden ook als ecologisch minder relevant beschouwd.

4) Als derde alternatief is maaien jaarrond toegestaan als in het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) door middel van een inspectie voorafgaand aan het maaien is vastgesteld dat de genoemde objecten vrij zijn van broedende vogels en hun nesten. De nesten worden kort voor het maaien gemarkeerd en ontzien bij het maaien (indicatie: 5 meter rond het nest niet maaien). Verwijder markeringen direct na de werkzaamheden om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen.

Soortgebonden voorschriften

Pas, waar nodig, onderstaande soortgebonden voorschriften toe.

Soort(groep) ¹	Soortgebonden voorschriften
Vogels	Spaar (broedende) vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren, ook als deze buiten het broedseizoen broeden.
	Stel maaien in broedgebied van Kwartelkoning ² uit tot na 15 augustus.
Noordse woelmuis en Waterspitsmuis	Spaar minimaal 50% van leefgebied, ook in najaar en winter en bij strategie 'fasering' en voorkom beschadiging van de oever (als leefgebied).
Amfibieën	Werk in leefgebied in de periode 15 september t/m februari als fasering niet wordt toegepast.
	Markeer voortplantingsplaatsen van beschermde soorten en voorkom het beschadigen van de bijbehorende waterbodan en oever. De markeerplicht geldt niet voor Rugstreeppad.
	Laat een ecologisch deskundige de maaiperiode vaststellen in gebieden waar Rugstreeppad algemeen voorkomt.
Reptielen	Maai in leefgebied uitsluitend met apparatuur met een minimale aanzuigende werking.
	Maai leefgebied van Ringslang na 15 september als fasering niet wordt toepast.
Vlinders en libellen	Maai voortplantingsplaatsen uitsluitend in de periode september t/m april.
	Spaar minimaal 25% van de vegetatie, bij voorkeur de waardplanten.
Planten	Markeer groeiplaatsen bij een uitvoering in de groeiperiode.
	Op groeiplaatsen van de tengere distel, wordt het beheer afgestemd op instandhouding en mogelijk uitbreiding van deze soort.

Ad. 1. Juridisch beschermde soorten binnen de reikwijdte van de gedragscode.

Ad. 2. Kwartelkoning is zeer zeldzaam als broedvogel.